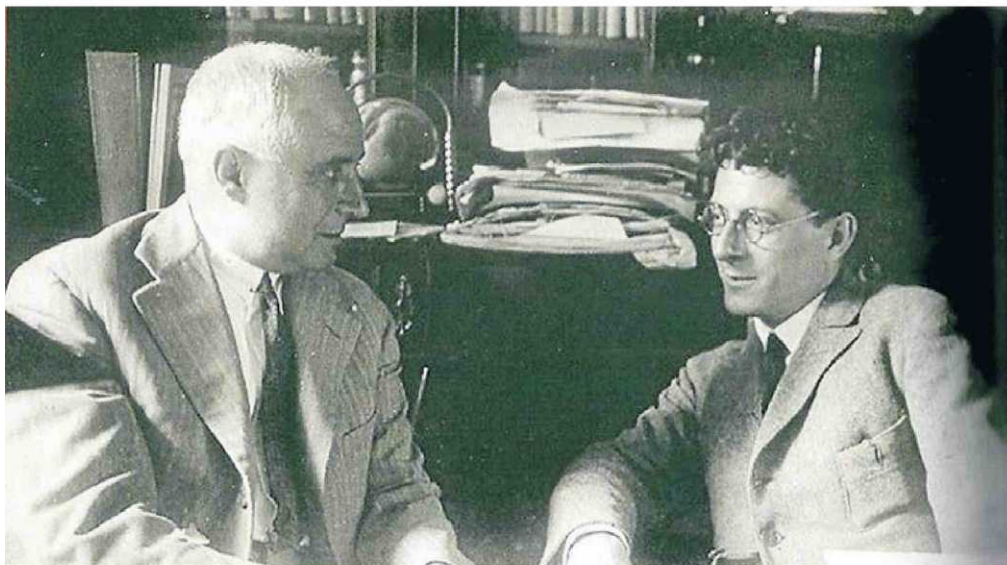

HISTÒRIA

El responsable de Proa, Josep Puig i Ferrer, i Andreu Nin. PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

La curta i intensa vida de traductor d'Andreu Nin

Judit Figuerola investiga la militància cultural del líder del POUM

SÍLVIA MARIMON
BARCELONA

“No us faré, com vós sembleu témer, un treball industrial, únicament pels diners. M'estimo massa a mi mateix i als clàssics russos per fer-ho. Tingueu la seguretat que hi posaré tot el que sàpiga. Si no ho faig millor serà perquè els set anys que he passat sense escriure en català es faran sentir”. Andreu Nin responia amb entusiasme, des de Rússia, a la proposta del director de Proa, Josep Puig i Ferrer, de traduir els autors russos al català. La carta, escrita el juliol del 1929, és inèdita; era al Fons Ramon Borràs de la Biblioteca de Catalunya, i és una de les troballes que ha fet Judit Figuerola durant la seva recerca de més de vint anys. Figuerola és autora d'*Andreu Nin, militant de la cultura* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), que ja és a les llibreries, i d'un segon volum que sortirà a finals d'any.

Nin va traduir clàssics i contemporanis. *Crim i càstig* de Fiódor Dostoievski va ser una de les seves primeres traduccions i va tenir molt bones crítiques: “Sencera i vivíssima”, va dir-ne Josep Maria de Sagarra. Encara ara és l'única traducció d'aquesta obra al català. “Al pròleg de *Crim i càstig* explica que vol ser fidel a l'original però que soni català –explica Figuerola–. Les seves traduccions són molt importants, perquè altres traductors ho feien a través d'altres llengües, com el francès, i els francesos retallaven les obres”.

Nin va traduir del rus al català un total de nou obres literàries –va fer

moltes traduccions polítiques, i fins i tot científiques– en un període molt curt, del 1928 al 1936. “És molt, sobretot si tenim en compte que escrivia des de la presó o quan la seva intensa vida política l'hi permetia”, diu Figuerola. De Dostoievski va traduir també *Stepàntxikovo i els seus habitants* (Proa, 1933), i de Tolstoi, *Anna Karènia* (Proa, 1933) i *Infància, adolescència, joventut*, que no es va poder publicar fins al 1974.

Nin, nascut al Vendrell el 1892, va militar en el republicanisme, el socialisme i la CNT abans d'instal·lar-se a Moscou per impulsar el sindicalisme internacional. Va fer costat a Trotski i va haver d'abandonar Rússia. Quan va tornar a Barcelona va li-

derar el POUM. Al llibre Figuerola repassa la seva vida política i privada, però sobretot la seva militància cultural. “Va escriure molt, era un intel·lectual que va acabar entrant en política per canviar les coses –reflexiona Figuerola–. Ho va fer primer a través de la docència, i no va abandonar mai la pedagogia, però aviat va entrar en política”. Com a mestre creia que s'havia d'escoltar l'estudiant, que fos ell qui tragés les conclusions. Des de la premsa va escriure molt sobre cultura: “Escrivia sobre tot, criticava els toros, parlava de folklore, de literatura... Sempre va conservar el convenciment que la lluita per l'emancipació integral de l'home era, en bona mesura, un combat per la lectura”, explica Figuerola.

Però quan va tornar de l'URSS bona part del món cultural català el va rebutjar. “No queda constància de la seva participació en les tertúlies”, destaca l'estudiosa. Puig i Ferrer li va preguntar a Josep Pla per què lloava les traduccions de Nin en privat però no ho feia mai en públic. “Segurament a Pla no li va agradar gaire com Nin havia refutat Cambó”, diu l'autora. Pla fa un retrat gens afalagador de Nin a *Homenots*.

Bona part de l'arxiu de Nin va desaparèixer. Mai s'ha localitzat el seu cos. “Segurament el van matar enviats de Stalin, però amb la col·laboració de comunistes d'aquí. Se suposa que el van torturar i el van enterrar a la carretera d'Alcalá de Henares. Crec que sabia entomar la vida com venia, dominava la llengua, i sobretot era una persona que no claudicava mai, molt lluitador. Un revolucionari”, diu Figuerola. —

L'obra periodística d'un revolucionari

Els pròxims mesos sortiran quatre llibres més que recuperen el llegat de Nin. Amb l'editorial 3i4, Pelai Pagès publicarà un recull extens d'articles de Nin, alguns dels quals inèdits, que parlen sobretot de la qüestió nacional. “Són molt actuals. Nin defensava l'emancipació social i nacional”, assegura Pagès. Editorial Base publicarà *Perseguint Nin*, que traurà a la llum els informes dels confidents de la policia que van vigilar el líder revolucionari des del 1915 fins a la seva mort. D'Storia Edicions publicarà una altra selecció d'articles. I l'editorial El Perro Malo, la correspondència de Nin mentre era a Moscou.